

Motion till riksdagen 2005/06:N345

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**

Lanthandeln

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att stödja utvecklingen av en lokalt styrd och lanthandelsanpassad grossiströrelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att konkurrenslagstiftningen ändras i syfte att bryta de tre stora aktörernas dominans inom grossistledet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att på flera sätt bidra till att lanthandeln inte försvinner som en viktig närservice för över två miljoner människor.

Bakgrund

Lanthandeln i Sverige kännetecknas både av enstaka eldsjälar och pessimistiska handlare. Bland eldsjälarna finns ett antal kooperativa föreningar som de i Öje i Malung/Sälens kommun samt Skattungbyn i Orsa kommun men också privata entreprenörer som driver lanthandeln i orter som Asby i Ydre kommun i Östergötland samt Trönö i Söderhamns kommun. Tyvärr domineras denna del av dagligvaruhandeln av butiksägare som håller på att ge upp eller nyligen gjort sorti från marknaden.

I den regionalpolitiska propositionen 2001/02:4 (En politik för tillväxt och livskraft i hela landet) betonas vikten av tillgång till kommersiell service. Människor måste kunna känna sig trygga i förvissningen om att ha tillgång till nödvändiga dagligvaror. Landsbygden i Sverige har en framtid, många, särskilt barnfamiljer, önskar flytta till och bo i tätortsnära landsbygd. Men för att det skall vara möjligt måste det finnas tillgång till bl.a. skola och butik inom rimligt avstånd.

Enligt Konsumentverkets statistik miste hela 117 orter sin sista livsmedelsbutik under 2002. Mellan juli 2003 och juni 2004 försvann den lokala butiken på 93 orter. Denna trend håller i sig fortfarande och risken är att de

Fel! Okänt namn på

drygt 400 butiker som 2004 hade en omsättning under 4 miljoner kronor kommer i farozonen den närmaste tiden.

Anledningarna till denna utveckling är flera. Att lågprishandeln ständigt utökar sina domäner är en stor anledning. Att priset på livsmedel prioriteras före allt annat är också en anledning. Vidare har de tre stora kedjorna – Ica, Coop och Axfood – satsat på stora butiker i större orter och det innebär att de direkt eller indirekt lägger ned butikerna på landsbygden. Lanthandeln får så höga priser av grossisterna att de inte klarar konkurrensen. En annan viktig anledning är att de tre stora aktörerna som styr livsmedelshandeln och grossistverksamheten arbetar efter egna intressen, där landsbygdens och de små orternas behov av service inte är en prioriterad fråga.

Vänsterpartiet ser denna utveckling som oacceptabel eftersom den missgynnar landsbygdsbefolkningen så mycket att det hämmar den lokala ekonomiska utvecklingen, start av nya företag, en ökad inflyttning, ett fortsatt kvarboende och hela den närservice som gör boende på landsbygden till ett positivt alternativ. Utan en fungerande lokal service kan inte någon berörd kommun eller något landsbygdsdistrikt överleva. För de mellan 2,5 och 3 miljoner människor som bor på landsbygden är livsmedelshandelns avveckling ett stort problem.

En möjlighet att säkra livsmedelshandeln eller dagligvaruhandeln på landsbygden vore att på olika sätt stimulera och stödja de små grossistföretagen som finns i flera regioner så att de kan klara leveranser till de små butikerna landet runt. Man kan också uppmuntra lanthandlarna och dagligvaruhandeln i små orter att själva skapa grossistverksamheter eller/och samarbeta med små grossistföretag som också har större möjligheter än andra att göra inköp från små förädlingsföretag som de stora kedjorna håller på att ta död på genom stora upphandlingar och en ökad mängd egna märkesvaror.

Dessutom behöver konkurrenslagstiftningen ses över så att de tre stora grossistföretagens oligopol på marknaden elimineras. Det räcker inte med en uppstickare som Bergendahls även om detta företag något bidrar till att förbättra läget för landsbygdshandeln i södra Sverige.

Lanthandel och dagligvarubutiker är viktiga förutsättningar för att Sverige skall kunna säkra en socialt och ekologiskt uthållig tillväxt i hela landet.

Vårt förslag

Vänsterpartiets förslag är att Konsumentverket (som i dag jobbar med lanthandelsfrågan) tillsammans med andra aktörer på olika sätt stödjer utvecklingen av en lokalt styrd och lanthandelsanpassad grossiströrelse, detta för att komma bort från de stora grossistföretagens normgivande status på grossistmarknaden. Vidare vill Vänsterpartiet att en förändring av konkurrenslagstiftningen skall tillkomma i syfte att bryta de tre stora aktörernas nästan totala dominans inom grossistledet. Vänsterpartiet vill att regeringen på övrigt sätt även skall bidra till att lanthandeln inte försvinner som en viktig närservice för över 2 miljoner människor. Risken är annars stor att lanthandeln snart

Fel! Okänt namn på

försvinner. Vad som i motionen anförts om lanthandel bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2005

Gunilla Wahlén (v)

Lennart Beijer (v)

Marie Engström (v)

Per Rosengren (v)

Lars Bäckström (v)

Siv Holma (v)

Anders Wiklund (v)